

Àkọlé tàbí àmì kékeré kan tí ó n sọ iwà òdaràn eni tí wọn pa ni wọn sáà maa n gbé sórí ọpá, tí wọn á gbé e sí iwájú àwọn tí wọn n rìn láti ọgbà ẹwọn, léyìn náà ni wọn á kàn án mọ àgbélébùú kí ó lè nà sókè orí rẹ. Àmì yí tí wọn fi ọpá kàn mọ orí àgbélébùú náà yòò ti fún un ní àpẹrẹ àgbélébùú Látin.

Şugbón, dájúdájú, ifẹ ara Kristi bèrẹ ní Getsemane. Nínú ọpọlọpọ apá ijìyà àkọkọ yíí, èyí tí ó ẹ pàtàkì jùlọ nípa ti ara ni òógùn ẹjẹ. Ó yari lẹnu pé Luku Mímọ, oníşègùn, nikan ni ó mēnu kàn èyí. Ó wí pé, “Nígbà tí ó wà nínú ìrora, ó gbàdúrà fún igbà pípẹ. òógùn rẹ sì dàbí ìşàn ẹjẹ, ó n şàn sílẹ lórí ilẹ.”

Gbogbo ọgbón àrékerekè (ẹtàn) tí a lè fojú rí ni àwọn ọmọwé òde òní ti lò láti şàlàyé àpẹjúwe yíí, ó hàn gbangba pé wọn ní èrò tí kò tọ pé èyí kò şẹlẹ rará. A lè ti gba ọpọlọpọ ìsapá là tí àwọn oníyèméjì bá lọ sí iwé ìşègùn. Bó tilẹ jẹ pé ó şòwọn gan-an, ìşẹlẹ Hematidrosis, tàbí òógùn ẹjẹ, ni a ti kọ sílẹ dáadáa. Lábẹ ìdààmú ọkàn nílá bí ti Olúwa wa, àwọn capillaries kéékèkèké nínú àwọn ìşàn òógùn lè fọ, nípa bèẹ wọn lè da ẹjẹ pọ mọ òógùn. Ìlànà yíí lè fa àìlera àti ìpayà tó şéé şe.

Léyìn tí wọn mú Jészù ní àárín òru, wọn tún mú un wá síwájú Şanhédírìn àti Káífù, Àlùfáà Àgbà. Níbi ni wọn ti şe ìpalára àkọkọ nípa ti ara. Ọmọ ogun kan lu Jészù ní ojú nítorí pé ó dáké nígbà tí Káífù béèrè lówọ rẹ. Àwọn olùşọ ààfin náà fi ojú bò ó, wọn sì fi í şe ẹlẹyà láti dá wọn mọ bí wọn şe n kọjá lọ, tí wọn tutọ sí i lára, tí wọn sì n gbá a lójú.

Ní òwúrò kùtùkùtù, pèlú ilù àti ìpalára, gbígbe omi, àti ààrẹ láti òru àìşùn, wọn mú Jészù kọjá Ilé Ààfin Antonia, ibùjókòó ijọba Aláşẹ Judea, Pontiu Pilatu. Dájúdájú, o mọ igbésẹ Pilatu nígbà tí ó gbìyànjú láti gbé ẹrù-ìşẹ lé Herodu Antipas, Tetrarki Judea lówọ. Ó hàn gbangba pé Jesu kò jìyà inílára ní ọwọ Herodu, a sì dá a padà sọdọ Pilatu. Nítorí igbe àwọn èniyàn ni Pilatu şe pàşẹ pé kí wọn tú Bar-Abbas sílẹ, ó sì dá a lẹbi pé kí wọn nà án, kí wọn sì kàn án mọ agbelebu.

Àrìyànjìyàn púpọ ló wà láàárín àwọn aláşẹ nípa ìnà àrà ọtọ gégé bí ìşáájú sí ìkàn mọgi. Ọpọlọpọ àwọn òhńkọwé ará Róòmù láti àkókò yíí kò so méjèjì pọ mọra. Ọpọ àwọn ọmọwé gbàgbọ pé Pílatù kọkọ pàşẹ pé kí wọn nà Jészù gégé bí iyà rẹ pátápátá àti pé ìdájọ ikú nípa ìkàn mọgi wá kíkì nítorí ẹgàn àwọn èniyàn náà pé Alákòóso kò gbèjà Késàrí dáadáa lòdì sí afàwọrajà yíí tí wọn sọ pé òun ni Ọba àwọn Júù.

Wọn şe ìpalẹmọ fún lílù nígbà tí wọn bó aşọ ẹlẹwọn náà, tí wọn sì so ọwọ rẹ mọ ọpọ kan lórí rẹ. Ó dájú pé àwọn ará Róòmù kò ní gbìyànjú láti tẹlẹ òfin àwọn Júù nínú ọràn yíí, şugbón àwọn Júù ní òfin àtijọ kan tí ó kà á léèwọ ju lílù ogóji lọ.

Ègbé ọmọ ogun Róòmù náà gbéra síwájú pèlú flagrum (tàbí flagellum) ní ọwọ̀ rẹ̀. Èyí jẹ̀ pàṣán kúkúró kan tí ó ní ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ okùn aláwọ̀ tí ó wúwo pèlú bọ̀lù kékeré méjì tí okùn tí a so mó ipèkun ọ̀kọ̀ọ̀kan. Wọn gbé pàṣán líle náà kalẹ̀ pèlú agbára kíkún lórí èjìkà, èyìn, àti ẹ̀sẹ̀ Jèsù. Ní àkókó, àwọn okùn náà máa ń gé ara wọn kojá nikan. Lẹ́yìn náà, bí àwọn okùn náà ẹ̀ ń bá a lọ, wọn máa ń gé ara wọn sí i, wọn sì máa ń mú èjẹ̀ jáde láti inú àwọn capillaries àti àwọn iṣan ara awọ, níkeyìn wọn sì máa ń tú èjẹ̀ jáde láti inú àwọn iṣan ara tí ó wà ní ìsàlẹ̀.

Àwọn bọ̀lù kéékèké ti ọ̀ṣùpá náà kọkọ̀ máa ń yọ̀ àwọn ogbé ńláńlá tí ó jinlẹ̀ tí a sì máa ń fọ̀ nígbà tí wọn bá lù ú. Níkeyìn, awọ̀ èyìn náà ń rọ̀ mó àwọn rìbọ̀bù gígùn, gbogbo agbègbè náà sì jẹ̀ àwọ̀ ara tí ó ya tí ó sì ń ẹ̀jẹ̀ tí a kò lè dá mọ̀. Nígbà tí ọ̀gágun tí ó wà ní ipò náà bá pinnu pé ẹ̀lẹ̀wọ̀n náà ti fẹ̀rẹ̀ kú, wọn á dá ìlù náà dúró nígbèyìn gbéyìn.

Lẹ́yìn náà ni wọn tú Jèsù tí ó dákú díẹ̀, wọn sì jẹ̀ kí ó wó lulẹ̀ sí orí ilẹ̀ ọ̀kúta, èjẹ̀ Rẹ̀ sì rọ̀. Àwọn ọmọ ogun Róòmù rí àwàdà ńlá kan nínú Júù agbègbè yìí tí wọn ń sọ pé ọ̀n ni ọ̀ba. Wọn fi aṣọ̀ lé e lórí èjìkà rẹ̀, wọn sì fi ọ̀pá sí ọwọ̀ Rẹ̀ láti fi ẹ̀ ọ̀pá aláde. Wọn sì nílò adé láti mú kí iwà burúkú wọn pé. Wọn fi ègún gígùn bo àwọn ègún (tí a sába máa ń lò nínú ìdì igi) gégé bí adé, wọn sì tẹ̀ ẹ̀ mó orí rẹ̀. Èjẹ̀ púpọ̀ ló tún ń jáde, orí rẹ̀ sì jẹ̀ ọ̀kan lára àwọn ibi tí ó ní iṣan ara jùlọ̀.

Lẹ́yìn tí wọn fi í ẹ̀ ẹ̀lẹ̀yà tí wọn sì lù ú ní ojú, àwọn ọmọ ogun náà gba ọ̀pá náà lówọ̀ rẹ̀, wọn sì gbá a ní orí, wọn sì fi ègún náà wọ̀ orí rẹ̀. Níkeyìn, wọn ti rẹ̀wèsì fún eré ìkà wọn, aṣọ̀ náà sì ya kúrò ní èyìn Rẹ̀. Lẹ́yìn tí wọn ti dì mó ìdì èjẹ̀ àti èjẹ̀ nínú ogbé náà, yíyọ̀ ọ̀ kúrò ń fa ìrora ńláńlá gégé bí ìgbà tí wọn yọ̀ aṣọ̀ iṣẹ̀ abẹ̀ kúrò láibìkítà, àti bí ẹ̀ni pé wọn tún ń nà án lẹ̀ẹ̀kan sí i, àwọn ogbé náà tún bèrẹ̀ sí í ẹ̀jẹ̀.

Ní ìfọ̀wọ̀ fún àṣà àwọn Júù, àwọn ará Róòmù dá aṣọ̀ Rẹ̀ padà. A so pátíbùlù àgbélébùú wúwo mó èjìkà Rẹ̀, ìrìnàjò Kristi tí a dá lẹ̀bi, àwọn olè méjì, àti kúlẹ̀kúlẹ̀ ipàniyàn àwọn ọmọ ogun Róòmù tí balógun kan ń darí bèrẹ̀ ìrìnàjò rẹ̀ lóra ní Via Dolorosa. Láika àwọn isapá Rẹ̀ láti rìn ní gígùn, ìwọ̀n igi gígùn wúwo náà, pèlú ìpayá tí èjẹ̀ púpọ̀ ń fà, pọ̀ jù. Ó kọ̀sẹ̀ ó sì ṣubú. Igi gígùn gígùn náà ń gún awọ̀ ara àti iṣan èjìkà tí ó ti bàjẹ̀. Ó gbìyànjú láti dide, ṣùgbọ̀n àwọn iṣan èniyàn ti wọ̀ ju agbára wọn lọ.

Ọ̀gágun náà, tí ó ń fẹ̀ láti tèsíwájú pèlú ìkànni náà, yan Símonì ará Kírénè, akíkanjú ará Àríwá Áfíríkà kan tí ó ń wòran. Jèsù tẹ̀lé e, ó ń jẹ̀, ó sì ń lá ọ̀ógùn ọ̀tútù, èrù sì ń bà á, títí tí ìrìn àjò ẹ̀sẹ̀ bàtà 650 láti odi Antonia sí Gólgotà fi parí.

Wọn fún Jèsù ní wáinì tí a fi òjíá pò, àdàpò oògùn díẹ. Ó kò láti mu ún. Wọn pàṣẹ fún Símónì láti gbé patibulum náà sí ilẹ, wọn sì fi Jèsù lé èyìn kíákíá pèlú èjìkà rẹ mọ igi náà. Èlẹṣin náà n gbòn idààmú tí ó wà níwájú ọwọ rẹ. Ó fi ìṣọ irin wúwo kan sínú ọwọ rẹ, ó sì wọ inú igi náà. Kíákíá, ó lọ sí apá kejì, ó sì tún ṣe iṣẹ náà pèlú ìṣọra kí ó má baà fa apá náà mọra jù, ṣùgbón kí ó jẹ kí ó rọ díẹ kí ó sì máa rìn. Léyìn náà, wọn gbé patibulum náà sókè ní orí àwọn ọpá náà, wọn sì fi ìkòwé náà kọ "Jèsù ti Násárétì, Ọba àwọn Júù" mọ ibi tí ó wà.

A ti tẹ ẹsẹ òsì séyìn sí ẹsẹ ọtún báyií, pèlú ẹsẹ méjèjèjì tí a nà, tí a sì tẹ ẹsẹ wọn sílẹ, ìṣọ kan wà ní orí àlà ọkòòkan wọn, tí ó fi àwọn orúnkún rẹ sílẹ dìdìdì. A ti kàn ẹnì tí ó farapa mọ agbelebu báyií. Bí ó ṣe n rọra rì sínú ìsàlẹ pèlú ìwòn díẹ sí i lórí ìṣọ ní ọwọ, ìrora tó n yọ jáde lórí ìka ọwọ àti apá sókè láti bú gbàù nínú ọpọlọ -- àwọn ìṣọ ní ọwọ n fi ìfún pá sí àárín àwọn iṣan ara. Bí ó ṣe n tì ara rẹ sókè láti yera fún ìrora tó n nà yií, Ó n fi gbogbo ìwúwo rẹ lé ìṣọ náà lórí ẹsẹ Rẹ. Lẹẹkan sí i, ìrora nílánlà ti ìṣọ tí n ya àwọn iṣan ara láàárín egungun metatarsal ti ẹsẹ náà wà níbẹ.

Ní àkókò yií, bí ó ti n rẹ apá, ìgbì omi ìrora nílá n gbá àwọn iṣan ara, ó n so wọn pọ mọ ìrora jìjìnlẹ, tí kò sì dẹkun. Pèlú àwọn ìfún pá wònyí ni àlègbé ara rẹ sókè. Bí ó ti dúró ní apá rẹ, àwọn iṣan ara ti rọ, àwọn iṣan ara kò sì lè ṣiṣẹ. Aféfé lè fà sínú èdòfóró, ṣùgbón a kò lè mí síta. Jèsù jà láti gbé ara rẹ sókè kí ó lè ní ẹmí kúkúró kan. Níkeyìn, carbon dioxide n kóra jọ sínú èdòfóró àti nínú iṣan èjẹ, ìfún pá náà sì n dínkù díẹ. Lọnà gbígbóná janjan, ó lè ti ara rẹ sókè láti mí síta kí ó sì mú atégùn tó n fúnni ní iyè wá. Láisí àní-àní, ní àwọn àkókò wònyí ni Ó sọ àwọn gbólóhùn kúkúró méje tí a kọ sílẹ:

Èkínní, "Baba, dáríjì wọn nítorí wọn kò mọ ohun tí wọn n ṣe."

Èkejì, sí olè tí ó ronú pìwàdà, "Lóní ni iwọ yòò wà pèlú mi ní Párádísè."

Èketa, ó wo Jòhánù ọdọmọdé tí ẹrù bà, tí ìbànújẹ sì n bá -- Àpósítèlì olùfẹ -- ó wí pé, "Wò iyá rẹ." Léyìn náà, ó wo Màríà iyá rẹ, "Obìnrin, wo ọmọ rẹ."

Ìké kẹrin láti ìbèrẹ Sáàmù Kejìlélógún ni èyí tí ó wí pé, "Ọlórùn mi, Ọlórùn mi, kí ló dé tí o fi kò mí sílẹ?"

Wákàtí ìrora àilópin, àwọn iyípo yíyípo, àwọn ìrísí ìfọ ara tí ó n ya, ìfàséyìn dìdìdì, ìrora gbígbóná níbi tí a ti ya àsopọ ara kúrò ní èyìn rẹ tí ó ti ya. Ó n rìn sókè àti sílẹ sí igi lílẹ tí ó ti n gbóná fún ọpọ wákàtí ìrora àilópin, àwọn iyípo yíyípo, àwọn ìrísí yíyípo tí ó n ya orí egungun, àti àwọn ìrísí dìdìdì

Léyìn náà ni ìrora mìíràn bèrè: ìrora líle koko kan tó gbòòrò nínú àyà bí pericardium ẹ̀ẹ̀ ní kún fún ẹ̀jẹ̀ dídídí, tó sì ní bèrè sí í fún ọ̀kàn ní ifúnṣò.

Ẹ̀nikan tún rántí Sáàmù Kejìlélógún, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rìnlá: “Mo dà bí omi, gbogbo egungun mi sì ti yó kúrò ní oríkèè ara; ọ̀kàn mi dàbí ìdà; ó yó ní àárín ifun mi.”

Ó ti fẹ̀rẹ̀ parí báyií. Pípàdánù omi ara ti dé ìpele tó le koko; ọ̀kàn tí a ti fún ní ifúnṣò ní tiraka láti fa ẹ̀jẹ̀ tó wúwo, tó níṣò, tó sì lóra sínú àsopọ̀ ara; ẹ̀dòfóró tí wọn ti jìyà ní gbìyànjú gidigidi láti mí afẹ́fẹ́ kékeré. Àwọn àsopọ̀ ara tí ó ti gbẹ̀ gidigidi ní fi ọ̀pọ̀ ìṣírò wọn ránṣẹ̀ sí ọ̀pọ̀.

Jesu ké igbe karun-un rẹ̀, “Ò̀ngbẹ̀ ní gbẹ̀ mí.”

Ẹ̀nikan rántí ẹ̀sẹ̀ mìíràn láti inú Sáàmù 22 tó jẹ̀ àṣotẹ̀lẹ̀ pé: “Agbára mi gbẹ̀ bí ìkòkò, ahọ̀n mi sì lẹ̀ mọ̀ mi ní ẹ̀rẹ̀kẹ̀; o sì mú mi wọ̀ inú eruku ikú.”

Wọn gbé kànrìnkàn tí wọn fi posca bọ̀ sínú, wàìni olowo poku, tí ó jẹ̀ ohun mímu pàtàkì fún àwọn ọ̀mọ̀ ogun Ròòmù, sí ẹ̀nu Rẹ̀. Ó hàn gbangba pé kò mu omi náà rárá. Ara Jésù ti wà ní ipò gíga báyií, ó sì lè nímòlára otútù ikú tí ní wọ̀ kiri nínú àwọn àsopọ̀ ara Rẹ̀. Ìmò yíí mú ọ̀rò kẹ̀fà Rẹ̀ jáde pé “Ó ti parí.”

Ìṣẹ̀ àṣekára rẹ̀ ti parí báyií. Níkeyìn, ó yàn láti kú. Pẹ̀lú agbára ìkeyìn kan, ó tún tẹ̀ ẹ̀sẹ̀ rẹ̀ tí ó ya mọ̀ ìṣò náà, ó na ẹ̀sẹ̀ rẹ̀, ó mí ẹ̀mí gígùn, ó sì ké igbe keje àti ìkeyìn rẹ̀ pé, “Baba! Mo fi ẹ̀mí mi lé ọ̀ lówó.”

Àwọn yòókù ni ẹ̀ mọ̀. Kí ọ̀jọ̀ ìsinmi má baà di àìmọ̀, àwọn Júù béèrè pé kí wọn lé àwọn ọ̀kúnrin tí wọn dá lẹ̀bi jáde kí wọn sì yọ̀ wọn kúrò lóri àgbélébùú. Ọ̀nà tí wọn sáà maa ní gbà fòpin sí ìkànmólé ni nípa gbígbẹ̀ egungun, fífọ̀ egungun ẹ̀sẹ̀. Èyí kò jẹ̀ kí ẹ̀ni tí wọn pa lára náà gbé ara rẹ̀ sókè; nítorí náà, a kò lè dín ìdààmú náà kù kúrò nínú ìṣan àyà, ẹ̀mí sì yára lù ú. Àwọn olè méjì náà ẹ̀ ẹ̀sẹ̀, ẹ̀sẹ̀gbọ̀n nígbà tí àwọn ọ̀mọ̀ ogun dé ọ̀dọ̀ Jésù wọn rí i pé èyí kò pòndandan.

Ó dà bíi pé kí ó lè dá a lójú pé ikú yóò dé, abẹ̀rẹ̀ náà fi ọ̀kò rẹ̀ gba àárín ẹ̀gbẹ̀ karùn-ún láàárín egungun ìhà, sókè nípasẹ̀ pericardium àti sínú ọ̀kàn. Ẹ̀sẹ̀ 34 ti orí kọ̀kàndínlógún ti Ìhìnre gégé bí Jòhánù Mímọ̀ ẹ̀ sọ: “Lésẹ̀kẹ̀sẹ̀ ni ẹ̀jẹ̀ àti omi jáde.” Ìyẹn ni pé, omi kan jáde láti inú àpò tí ó yí ọ̀kàn ká, ó sì fúnni ní omi.

ẹrí lẹyìn ikú pé Olúwa wa kò kú ikú ìkànmọlẹ déédéé nípa ìfọmọ, ẹ̀gbọ́n ikú àìlera ọkàn (ọkàn tí ó bàjẹ) nítorí ìjayà àti ìdíwọ ọkàn nípasẹ omi inú pericardium.

Nítorí náà, a ti rí ìran ibi tí ènìyàn ti fi hàn sí Ènìyàn àti sí Ọlórùn. Ìran búburú ni, ó sì tó láti mú wa ní ìbànújẹ àti ìbànújẹ. Ẹ wo bí a ẹ̀ lẹ̀ dúpẹ̀ tó pé a ní àtẹ̀lé ní lá nínú àánú Ọlórùn sí ènìyàn tí kò lópín. Láti inú – “Dókítà kan jẹrì sí Àgbélébùú, Dókítà C. Truman Davis, konnections.com/Kcundick/crucifix.html”

Dáfídì sọ àṣọtẹ̀lẹ̀ rẹ̀ lónà yíí pé, “Ọlórùn mi, Ọlórùn mi, kí ló dé tí o fi kọ mí sílẹ̀? Kí ló dé tí o fi jìnnà sí gbígbà mí, tí o sì jìnnà sí ọ̀rọ̀ ìkérora mi? ... Ẹ̀gbọ́n èmi jẹ̀ kòkòrò, kí í ẹ̀ ènìyàn, ẹ̀ni tí àwọn ènìyàn ní fi ẹ̀ ẹ̀lẹ̀yà, tí àwọn ènìyàn sì ní fi mí ẹ̀ ẹ̀lẹ̀yà. Gbogbo àwọn tí ó rí mi ní fi mí ẹ̀ ẹ̀lẹ̀yà; wọn ní fi mí ẹ̀ ẹ̀lẹ̀yà, wọn ní mi orí wọn: Ó gbẹ̀kẹ̀lé OlúwaORD; jẹ́ kí LORDgbà á là. Jẹ́ kí ó gbà á là, nítorí pé inú rẹ̀ dùn sí i. ... Mo dà bí omi, gbogbo egungun mi sì ti kúrò ní oríkèé. Ọkàn mi ti yípadà sí ìda; ó ti yọ̀ nínú mi. Agbára mi ti gbẹ̀ bí ìkòkò, ahọ̀n mi sì lẹ̀ mọ̀ ọ̀rùlé ẹ̀nu mi; iwọ̀ tẹ̀ mi sínú eruku ikú. Àwọn ajá ti yí mi ká; ẹ̀gbẹ̀ àwọn ènìyàn búburú ti yí mi ká, wọn ti gún ọ̀wọ̀ àti ẹ̀sẹ̀ mi. Mo lẹ̀ ka gbogbo egungun mi; àwọn ènìyàn ní wò mí, wọn sì ní yọ̀ lórí mi. Wọn pín aṣọ̀ mi láàrín wọn, wọn sì ẹ̀ ẹ̀gẹ̀gẹ̀ fún aṣọ̀ mi. ... Gbogbo ọ̀pín ayé yóò rántí wọn yóò sì yípadà sí Olúwa ORDgbogbo ìdílé orílẹ̀-èdè yóò sì tẹ̀ríba níwájú rẹ̀; nítorí ìjọba jẹ́ ti OlúwaORDÓ sì ní jọba lórí àwọn orílẹ̀-èdè. Gbogbo àwọn ọ̀lọ̀rọ̀ ayé yóò jẹ, wọn yóò sì jọ̀sìn; gbogbo àwọn tí ó sọ̀kalẹ̀ lọ̀ sí eruku yóò kúnlẹ̀ níwájú rẹ̀—àwọn tí kò lẹ̀ pa ara wọn mọ̀ láàyè. Àwọn ìran ọ̀mọ̀ yóò sìn ín; àwọn ìran tí ní bọ̀ ni a ó sọ̀ nípa Olúwa. Wọn yóò kéde ọ̀dodo rẹ̀ fún àwọn ènìyàn tí a kò ì tí ì bí—nítorí ọ̀n ni ó ti ẹ̀ ẹ̀.” (Sáàmù 22:1-8; 14-18; 27-31)